

Н. П. Пасмор, канд. педагог. наук, асист.
Національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Важливою ознакою системи підготовки фахівців є значне збільшення обсягу самостійної роботи студентів. У сучасній методиці навчальної роботи вищого навчального закладу (ВНЗ) передбачено не лише спеціалізацію підготовки, ступінь складності, великі обсяги навчального й наукового матеріалу, а й головне – творча основа та рівень самостійності. Цільова настанова вищої школи – не зобов’язати визубрити, а допомогти розвиватися.

Під впливом підвищення вимог до якості навчання, інтенсифікації та індивідуалізації навчального процесу, активного впровадження нових технологій навчання вузівські бібліотеки, традиційно включені в навчально-виховний процес і наукові дослідження, трансформуються в науково-інформаційний осередок ВНЗ, спрямовують діяльність на використання документних, інформаційних і когнітивних ресурсів у самостійній роботі студентів. Вони прагнуть активно запроваджувати сучасні інформаційно-бібліотечні технології, нові методи створення, збереження, обробки інформації.

Для системного уявлення про місце і роль вузівської бібліотеки в самостійній роботі студентів (*далі* – СРС) необхідно визначитися з обсягом та змістом базового поняття СРС як специфічного виду навчання. Поняття “самостійна робота студентів” ототожнюється із самоосвітньою діяльністю студента, процесом пізнання в цілому, із самостійною діяльністю студентів і в аудиторний, і в позанавчальний час. Діяльність студентів на лекційних, семінарських, лабораторних і практичних заняттях – це сприйняття і самостійне осмислення

ними нової інформації, відтворення її при розв'язанні навчальних завдань. У ході самопідготовки студент без допомоги викладача аналізує й узагальнює навчальний матеріал, перевіряючи свої власні висновки і результати. Отже, між самостійною діяльністю, самопідготовкою, самостійною пізнавальною діяльністю і самостійною роботою студентів багато спільного і взаємопов'язаного. Однак кожний вид діяльності має свою специфіку.

Для розв'язання проблем бібліотечно-інформаційної підтримки самостійної роботи студентів бібліотечна діяльність має базуватися на усталених положеннях педагогіки вищої школи, враховуючи те, що: 1) самостійна робота студентів – це система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на певному освітньо-кваліфікаційному рівні відповідно до державних (галузевих) стандартів; 2) СРС охоплює всі компоненти навчання: суб'єктів навчального процесу, зміст, засоби, форми і методи навчання в позааудиторний час; 3) організація та зміст СРС визначається наступними нормативними документами:

- освітньо-професійною програмою підготовки через визначення кількості часу для аудиторних форм навчання і СРС для вивчення кожної навчальної дисципліни;

- структурно-логічною схемою підготовки;

- державними стандартами освіти;

- навчальним планом (робочим планом) вищого навчального закладу, де обов'язково вказана кількість часу, передбачена на самостійну роботу (загальний і з кожної навчальної дисципліни);

- навчальною програмою (робочою навчальною програмою) дисципліни, в якій визначаються обсяг і зміст СРС;

- індивідуальним навчальним планом студента;

- індивідуальними семестровими завданнями для СРС з навчальних дисциплін;

- методичними матеріалами для студентів з питань

самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт і дипломних проєктів (робіт);

– семестровим графіком СРС;

– Статутом та Правилами внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти, в яких фіксується право студента на користування навчальними приміщеннями, бібліотекою, навчальною і науковою літературою, обладнанням, устаткуванням та іншими засобами навчання.

Реалізація завдань вимагає від бібліотечних працівників доброго знання мети професійної освіти, завдань СРС, уміння в конкретній ситуації обрати найраціональніше поєднання документних, інформаційних і когнітивних ресурсів для повного й оперативного інформаційного забезпечення СРС.

Склад фонду бібліотеки має наближатися до розкриття сучасних досягнень і перспектив розвитку профільної сфери в майбутньому. Реалізація системного забезпечення студентів науковою, навчальною і методичною літературою, впровадження інноваційних форм пошуку та отримання інформації з джерел передбачає органічне і постійне включення бібліотеки в навчально-виховний процес підпорядкування своєї діяльності змісту та логіці виконання студентами самостійної роботи.

Для доповнення та поглиблення знань, одержаних під час лекційних і практичних занять, бібліотеки використовують усі види документної інформації – друковані, аудіо- та відеоматеріали, наочні форми, комп'ютерні навчальні програми, CD-ROM, ресурси Інтернет.

Розвиток пізнавальних здібностей студентів у процесі аудиторного та позааудиторного навчання сприяє підвищенню відповідальності вузівської бібліотеки за рівень інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів, через: а) допомогу викладачеві в доборі рекомендованої літератури для методичних матеріалів; б) орієнтування викладачів та студентів на використання фонду вузівської бібліотеки; в) набуття навичок

інформаційної культури, вміння користуватися електронними ресурсами, базами даних, експертними системами тощо. Трансформаційні зміни, що відбуваються в бібліотеках під впливом інформаційних технологій і комунікацій, мають забезпечити і розвиток активності, самостійності, творчих здібностей майбутніх фахівців, формуючи в них прагнення до безперервної самоосвіти, здатності постійно оновлювати здобуті знання.

Однак запровадження сучасних технологій у практику бібліотечної діяльності на допомогу самостійній роботі студентів, як і будь-яка інша інновація, супроводжується труднощами і проблемами організаційного, технологічного, системного, економічного характеру, що ускладнює процес створення інтерактивного електронного середовища ВНЗ. До них можна віднести таке: а) повільне застосування новітніх ресурсів, методів і форм роботи бібліотечно-інформаційного забезпечення; б) незначну кількість або відсутність електронних підручників, повнотекстової бази даних, навчально-методичних матеріалів для допомоги в самостійній роботі студентів; переважання карткових каталогів над електронними; інформаційна обмеженість бібліотечних Web-сайтів; слабе використання ресурсів Інтернет, недостатня інтеграція і кооперація бібліотек тощо.

Розширення електронної інформаційної мережі дає позитивний результат, дозволяє вузівським бібліотекам більш повно реалізувати інформаційну підтримку самостійної роботи студентів через використання каталогів і документів національних, регіональних і міжнародних мереж.